

GENEL RODENT KONTROLÜ VE TARLA FARELERİ İLE MÜCADELE

A. GENEL RODENT KONTROLÜ

Kemirgenler olarak tabir edilen rodentler, üreme ve canlı kalma gücü çok yüksek, depo, ambar, tarla vb gibi uygun yerlerde hızla çoğalabilmektedir. Örnek verilecek olursa 50 fare 6 ayda 100.000 fare popülasyonuna ulaşabilmektedir. Dolayısıyla korkunç bir yayılma söz konusudur.

Verdiği hasarlar ve bulaştırdığı hastalıkların yanı sıra dünyadaki nedeni belli olmayan yangınların %20 si rodentler tarafından çıkartılmaktadır. Dünya Gıda Üretimini ise %20 sini kullanılamaz hale getirmektedirler. Bu bağlamda rodentlerle mücadele son derece önem kazanmaktadır.

RODENT KONTROLÜ 5 AŞMALI BİR PROGRAMLA YAPILMAKTADIR

- 1- Gözlem
- 2- Temizlik ve Düzenleme
- 3- Mevcut Popülasyonun Yok Edilmesi
- 4- Koruma
- 5- Bakım

GÖZLEM: Mücadelenin seyri gözlemin ne kadar iyi yapıldığı ile doğrudan ilgilidir. İyi bir gözlem yapılmadığı takdirde istasyonları ya da yemleri yerleştirirken hareket olmayan gereksiz yerlere konulması söz konusu olacaktır ki buda masrafın artması ve sorunun çözümünün uzun sürmesi anlamına gelir.

TEMİZLİK VE DÜZENLEME

Kemirgen mücadelesi için öncelikle mücadele edilecek ortamda bazı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bunlar;

- Çöpler ortama gelişi güzel bırakılmamalı, ağzı sıkıca kapalı metal kovalar içinde saklanmalıdır.
- Ortamda kemirgenlere yuva olabilecek malzeme, atık yığınları bulunmamalıdır.
- Kemirgenlere besin kaynağı olabilecek her türlü malzeme iyi bir şekilde korunmalıdır.
- Su kaynaklarına dikkat edilmeli, ortamda su birikintisi olmasına müsaade edilmemelidir.
- Binaların çatılarına uzanan ağaç dalları budanmalıdır.
- Bina çevresindeki otlar temizlenmeli ve en fazla 5 cm. uzunlukta olabilecek şekilde kesilmelidir.
- Üzerine yükleme yapılan paletler duvar diplerine değil, duvardan en az 50 cm. açığa yerleştirilmelidir.
- Bina içine giren boruların girişleri korunaklı hale getirilmelidir.
- Devamlı olarak kullanılan kapılara otomatik kapatma kolu takılmalıdır.
- Tarlalarda gözlemlenen fare yuvalarını dağıtmak için **tarla sürülmemelidir.**
- Tarla kenarlarında gübre, bitkisel artık yada çöp yığınları bulundurulmamalıdır.

MEVCUT POPÜLASYONUN YOK EDİLMESİ

Amaç ortama yerleşmiş olan fare ve sıçanların tamamen yok edilerek ortamın temizlenmesidir. Bunun için gerekli yerlere yemleme yapılmalı, istasyon ve yapışkan tuzaklar

yerleştirilmelidir. Dış alanda, açık arazide yapılacak mücadelede sıçan yuvaları hedef olarak alınmalı, yuvaların giriş deliklerinden yuva içine blok yem veya granül yem bırakmak suretiyle yemleme yapılmalıdır. İç alanlarda yemleme yapılırken yuva yakınlarındaki duvar diplerine istasyonlar içinde yemler yerleştirilir. **İç alanlarda istasyonlar normalde 10 metre** aralıklarla yerleştirilmelidir. Bu yerleştirme işlemi giriş kapısının sağ ve sol yanından başlanarak yapılmalıdır.

KORUMA

Fare yemlerinde en önemli konu yemi fareye en kolay ve en çok miktarda yedirebilmektir. Bunun da yolu lezzet ve kokudan geçer. Özellikle gıda maddelerinin depolandığı yerlerde kemirgenler kendi damak tatlarına uygun pek çok yiyecek bulurlar. Bu tür ortamlara konacak olan yemler tat ve koku açısından ortamdaki diğer gıda maddelerini unutturacak lezzette olmalıdır.

BAŞARILI BİR MÜCADELE İÇİN 6 ÖNEMLİ HUSUS

- 1- Doğru istasyon ve doğru yem seçimi,
- 2- İstasyonların doğru yerlere yerleştirilmesi,
- 3- Yeterli sayıda istasyon ve yeterli miktarda yem konulması
- 4- Güvenli istasyon kullanımı tercih edilmeli. Özel kilit mekanizması olmalı.
- 5- Gıdaların, suyun ve ortamın dağınık olmamasına dikkat edilmeli.
- 6- Etiket bilgilerinin çok iyi okunmasına özen gösterilmelidir.

KORUMADA İSTASYON YADA YEM YERLEŞTİRİLECEK YERLER

- 1- Mücadele yapılacak bölgeye istasyon yerleştirilirken en dış noktadan istasyonları yerleştirmeye başlanmalı.
- 2- Binanın çevresine her 10 metreye 1 istasyon gelecek şekilde istasyonlar yerleştirilmeli.
- 3- **Binanın içerisine her 5 metreye** 1 istasyon gelecek şekilde istasyonlar yerleştirilmeli. (*Fareler meraklı oldukları için 5 metrede 1 istasyon konulmalıdır.*Sıçanlar kuşku duydıkları için 10 metrede 1 istasyon konulmalıdır.)
- 4- Açık alan ve tarladaki uygulamalarda yemlerin konulacağı deliklerin doğru seçilmesi gerekmektedir.
- 5.- Dış alan mücadelesinde blok yem kullanılmalı. Yemler hedef olmayan hayvanlara, çocuk ve insanlara zarar vermemesi için kilit mekanizması iyi yem istasyonları içerisine konulmalı.

B. TARLA FARELERİ İLE MÜCADELE

Tarla fareleri tarlalarda özellikle ekilmemiş alanlarda etkili olmaktadır. Tarlalara bu ekilmemiş kısımlardan yada yakınlarındaki step alanlardan geçiş yapmaktadır. Buralardan tarım alanının içine ilerleyerek zararlar vermektedirler. En çok geceleri aktiftirler. Yılda 4-6 doğum yaparlar ve ortalama 5-6 yavru verirler. Böylece hızla çoğalırlar. Tarla fareleri toprakta açtıkları galerilerde yaşamaktadır. Bir galeride 4-12 adet giriş deliği olabilmektedir. Tarla faresi, yaşadıkları galerilere beslenme deliği, toprak çıkarma deliği ve dışkılama deliği olmak üzere 3 çeşit delik açar. Aşağıdaki resimlerde bu farklı delikler görülmektedir.

Tarla faresi yuvasında görülen çeşitli amaçlarla kullanılan galeri ağzları;

Beslenme Deliği,

Bu resimde yeni kesilmiş yonca sürgünleri görölmektedir. Bu da girişin beslenmek amacıyla kullanıldığını göstermektedir.

Dışkılama Deliği,

Bu delik dışında ve etrafında çok fazla fare dışkısı görölmektedir. Buda farenin deliği, beslenme amaçlı değil dışkılarını uzaklaştırmak amaçlı kullandığını göstermektedir.

Toprak Çıkarma Deliği,

Bu girişte ise galeriden çıkartılmış topraklar görülmektedir. Burada herhangi bir besin yada dışkı görülmez. Fare, bu deliği içeride yeni bir galeri açmak için kazdığı toprakları yuvadan atmak için kullanmaktadır.

Tarla fareleri sadece **beslenme deliğine atılan yemleri yerler**, diğer deliklerdeki yemleri yemezler. Bu doğrultuda tarlada bulunan galerilerin türlerinin bilinmesi ve uygulamanın yapılması son derece önem kazanmaktadır. Böylece doğru sonuç alınacak ve bilinçsiz yemleme yapılmayacaktır. Aksi taktirde fazla yemleme ile maliyet artacak ve diğer deliklere atılan yemler doğal dengeyi bozacaktır. **Yemlerin konulduğu delikler bayrak yada benzeri şeyler ile işaretlenmeli.** Tarlaya rodent girişinin bulunduğu kısımlarda toprak derinden sürülerek bir şerit oluşturulur. Özellikle kıştan çıkarken üreme dönemi yeni başlayacağı için bu dönemde kapanlarla mekanik mücadele yapılmalı. **Tarlada bulunan yuvaların tarla sürülerek dağıtılmaması gerekmektedir.** Bu yaygın olarak yapılan bir yanıştır. Kimyasal mücadelede en etkili dönem; kıştan çıktıkları ve en zayıf oldukları ilkbahar ile geç sonbahardır. **Tarlada 25 m²'de 5 işlek delik sayıldığında mücadele gerekir** demektir. Her işlek beslenme deliğine 5'er adet fare yemi bırakılır. Verilen zehirli yemler mum blok yada özel poşet içerisinde (place pack) bulunan granül yemler olabilir. Özel bir materyalden hazırlanmış bu poşetler yemin kokusunu/ cezbedici ligini dışarıya geçirmekte fakat dışarıdan su girişine izin vermemektedir fare keyifle kemirerek açmaktadır. Granül yemler poşetler açılıp dökülmemelidir. Yemlere asla elle temas edilmemelidir. Çünkü fare elle temas edilmiş yeme gelmemektedir. Bunun yanı sıra uygulamada en fazla yapılan hatalar;

Yuvaların içlerine değil dış kenarlarına yem bırakmak olmaktadır. Bu şekilde hem yem tüketimi fazla olacak hem de kuşlar gibi hedef olmayan canlıların o yemi yemesi ile ekosistemdeki dengenin bozulmasına neden olunacaktır.

Bir diğer yanlış ise yemlerin yuvaların dışında tüm araziye serpilerek uygulanmasıdır. Yapılan çalışmalarda genellikle çiftçilerin tarlada ölen fareleri toplamadığı olduğu gibi bıraktığı durum da sıkça görülmektedir. Bu durumda ölü farelerin karnivorlar tarafından yenilerek zehirlenmesi ve fare mücadelesinde etkili olan predatörlerin de zarar görmesine neden olmaktadır.

